

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/104235,Spotkanie-Bylych-Korespondentow-Norymberskich.html>

Józef Cyrankiewicz, przewodniczący ZBOWiD, na obradach Spotkania b. Korespondentów Norymberskich. Fot. ze zbiorów AIPN

ARTYKUŁ

Spotkanie Byłych Korespondentów Norymberskich

OKRES HISTORYCZNY

(1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej (1956-1970) Od Października do Grudnia

Autor: BOŻENA WITOWICZ 16.11.2023

20 listopada 1945 r. rozpoczął się pierwszy i główny z procesów norymberskich, podczas którego sądzeni byli najważniejsi nazistowscy przywódcy polityczni i wojskowi. Proces ten wywołał ogromne zainteresowanie

międzynarodowe. Wiele krajów postanowiło wysłać na niego swoich sprawozdawców.

Ponad 10 tysięcy korespondentów z całego świata zabiegało o miejsce w loży prasowej, w której pomieścić się mogło jedynie 250 osób. Z ramienia PAP dla Polaków przebieg procesu relacjonowali: Leopold Marschak, Marian Podkowiński oraz Michał Hoffman, zaś w skład polskiej delegacji oskarżycieli weszli: Tadeusz Cyprian, Stefan Kurowski, Stanisław Piotrowski i Jerzy Sawicki, którzy sporządzili akt oskarżenia dotyczący zbrodni hitlerowskich w Polsce.

Korespondenci z Norymbergi

Proces Międzynarodowego Trybunału Wojskowego trwał rok. W tym czasie odbyło się 218 całodziennych posiedzeń. Proces prowadzony był w czterech językach: niemieckim, angielskim, francuskim i rosyjskim z tłumaczeniem symultanicznym. Protokoły procesu zostały spisane na 16 tysiącach stron. W tym czasie polska delegacja prasowa powiększyła się do 10 osób, w tym o wysłanników polskiego radia (Władysław Pawlak), poszczególnych tytułów gazet (np. Karol Małcużyński z „Robotnika”), specjalistów od spraw niemieckich (Edmund Osmańczyk).

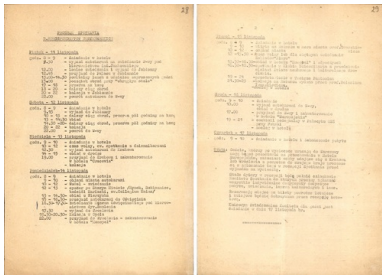
Ze względu na zniszczenia wojenne nie działała jeszcze normalna łączność. Polska delegacja wysyłała swoje relacje do kraju telegraficznie, najpierw z Norymbergi do Frankfurtu, skąd szły do Nowego Jorku i dalej przez Moskwę do Warszawy. W tym ciągu komunikacyjnym powstawało wiele błędów, gdyż każde słowo, litera po literze, musiały przetelegrafować osoby nieznające języka polskiego.

Wśród sprawozdawców procesu z innych krajów znajdowała się elita światowego dziennikarstwa, a także pisarze, jak: Ernest Hemingway, John Dos Passos i Konstanty Fiedin, czy osoby, które miały później odegrać ważne role historyczne, jak Marcus Wolff, późniejszy szef Stasi, czy korespondent z Norwegii, w przyszłości kanclerz RFN, Willy Brandt. Wszyscy tworzyli Międzynarodowy Komitet Korespondentów akredytowanych przy Trybunale. Jego członkowie złożyli dziennikarskie ślubowanie, że gdziekolwiek by nie działali, także w przyszłości, będą występować przeciw agresji, zbrodniarzom wojennym, samej wojnie i że w swojej pracy pozostaną wierni „zasadom Norymbergi”.

Życie sprawozdawców upływało między salą sądową, hotelem, skąd wysyłali korespondencje, a barem, gdzie wymieniali się wrażeniami z procesu z innymi dziennikarzami. Wieczorne spotkania upływały w atmosferze przyjaźni, ale też gorących sporów – na tle wojny, polityki etc. – jednak mimo różnic znaleźli wspólny język, bezwzględnie potępiający zbrodnie hitlerysty. Zawięzały się wówczas znajomości i przyjaźnie, które przetrwały resztę życia. Wyroki w procesie zapadły 1 października 1946 r.

Spotkanie po latach

W 1960 r. w gronie byłych polskich korespondentów z Norymbergi powstała inicjatywa organizacji spotkania upamiętniającego 15. rocznicę początku procesu. Ostatecznie Spotkanie Byłych Korespondentów Norymberskich odbyło się w 20. rocznicę zakończenia MTW, w dniach 11-12 listopada 1966 r. w Jabłonie pod Warszawą. Zanim jednak do spotkania doszło zawiązał się Komitet Inicjatywy Spotkania b. korespondentów norymberskich pod egidą Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich. W skład komitetu weszli m.in: Michał Hofman (przewodniczący), Karol Małcużyński (wiceprzewodniczący), Marian Podkowiński (wiceprzewodniczący), Leopold Marschak (sekretarz), Władysław Pawlak, Jerzy Sawicki, Czesław Pilichowski (GKBZH). Komitet ustalił, że oprócz korespondentów zostaną zaproszeni niektórzy prokuratorzy z procesu norymberskiego, a także prawnicy i publicyści zajmujący się sprawami norymberskimi. Zakładano udział ok. 40 osób.

Program Spotkania b. Korespondentów Norymberskich. Ze zbiorów AIPN

LISTA UCZESTNIKÓW SPOTKANIA B. KORESpondentów NORYMBERSKICH

AMERIKA	1. Gordon DeLozer - Daily Express - London
*****	2. Walter Holmes - Evening Star - London
	3. Lawrence Levy - Daily Express - London
	4. Stanley Hays - Sunday News - London
	5. Peter J. Leasing - Assistant Editor - London
	6. Lord Russell of Liverpool - Author - London
FRANCJA	1. Dominique Couderc - Le Monde - Paris
*****	2. Francis Cohen - International Tribune - Paris
	3. Pierre Duval - Professor - Paris
	4. Louis Courat - Documents et Report. - Paris
	5. Georges Fromeant - Sud-Ouest - Bordeaux
	6. G. Lazard - Professor - Paris
	7. Jean Claude Baud - JFP - Paris
	8. Raymond Perron - Professor - Paris
U.S.A.	1. Victor Bernstein - 4-The Nation - New York

SKANDYNAWIA	1. Donald Maclean - Stockholm - Gota
*****	2. Hans Bauder - Politiker - Copenhagen
WŁADYŚLAW	1. G. G. G. G. - Dr. Hans Lieberker - Amsterdam

W.S.K.	1. J. J. J. J. - Helsinki
*****	2. J. J. J. J. - Helsinki
	3. J. J. J. J. - Helsinki
	4. J. J. J. J. - Helsinki
	5. J. J. J. J. - Helsinki
	6. J. J. J. J. - Helsinki
	7. J. J. J. J. - Helsinki
	8. J. J. J. J. - Helsinki
	9. J. J. J. J. - Helsinki
	10. J. J. J. J. - Helsinki
	11. J. J. J. J. - Helsinki
	12. J. J. J. J. - Helsinki
	13. J. J. J. J. - Helsinki
	14. J. J. J. J. - Helsinki
	15. J. J. J. J. - Helsinki
	16. J. J. J. J. - Helsinki
	17. J. J. J. J. - Helsinki
	18. J. J. J. J. - Helsinki
	19. J. J. J. J. - Helsinki
	20. J. J. J. J. - Helsinki
	21. J. J. J. J. - Helsinki
	22. J. J. J. J. - Helsinki
	23. J. J. J. J. - Helsinki
	24. J. J. J. J. - Helsinki
	25. J. J. J. J. - Helsinki
	26. J. J. J. J. - Helsinki
	27. J. J. J. J. - Helsinki
	28. J. J. J. J. - Helsinki
	29. J. J. J. J. - Helsinki
	30. J. J. J. J. - Helsinki
	31. J. J. J. J. - Helsinki
	32. J. J. J. J. - Helsinki
	33. J. J. J. J. - Helsinki
	34. J. J. J. J. - Helsinki
	35. J. J. J. J. - Helsinki
	36. J. J. J. J. - Helsinki
	37. J. J. J. J. - Helsinki
	38. J. J. J. J. - Helsinki
	39. J. J. J. J. - Helsinki
	40. J. J. J. J. - Helsinki
	41. J. J. J. J. - Helsinki
	42. J. J. J. J. - Helsinki
	43. J. J. J. J. - Helsinki
	44. J. J. J. J. - Helsinki
	45. J. J. J. J. - Helsinki
	46. J. J. J. J. - Helsinki
	47. J. J. J. J. - Helsinki
	48. J. J. J. J. - Helsinki
	49. J. J. J. J. - Helsinki
	50. J. J. J. J. - Helsinki
	51. J. J. J. J. - Helsinki
	52. J. J. J. J. - Helsinki
	53. J. J. J. J. - Helsinki
	54. J. J. J. J. - Helsinki
	55. J. J. J. J. - Helsinki
	56. J. J. J. J. - Helsinki
	57. J. J. J. J. - Helsinki
	58. J. J. J. J. - Helsinki
	59. J. J. J. J. - Helsinki
	60. J. J. J. J. - Helsinki
	61. J. J. J. J. - Helsinki
	62. J. J. J. J. - Helsinki
	63. J. J. J. J. - Helsinki
	64. J. J. J. J. - Helsinki
	65. J. J. J. J. - Helsinki
	66. J. J. J. J. - Helsinki
	67. J. J. J. J. - Helsinki
	68. J. J. J. J. - Helsinki
	69. J. J. J. J. - Helsinki
	70. J. J. J. J. - Helsinki
	71. J. J. J. J. - Helsinki
	72. J. J. J. J. - Helsinki
	73. J. J. J. J. - Helsinki
	74. J. J. J. J. - Helsinki
	75. J. J. J. J. - Helsinki
	76. J. J. J. J. - Helsinki
	77. J. J. J. J. - Helsinki
	78. J. J. J. J. - Helsinki
	79. J. J. J. J. - Helsinki
	80. J. J. J. J. - Helsinki
	81. J. J. J. J. - Helsinki
	82. J. J. J. J. - Helsinki
	83. J. J. J. J. - Helsinki
	84. J. J. J. J. - Helsinki
	85. J. J. J. J. - Helsinki
	86. J. J. J. J. - Helsinki
	87. J. J. J. J. - Helsinki
	88. J. J. J. J. - Helsinki
	89. J. J. J. J. - Helsinki
	90. J. J. J. J. - Helsinki
	91. J. J. J. J. - Helsinki
	92. J. J. J. J. - Helsinki
	93. J. J. J. J. - Helsinki
	94. J. J. J. J. - Helsinki
	95. J. J. J. J. - Helsinki
	96. J. J. J. J. - Helsinki
	97. J. J. J. J. - Helsinki
	98. J. J. J. J. - Helsinki
	99. J. J. J. J. - Helsinki
	100. J. J. J. J. - Helsinki

Lista uczestników Spotkania b.

Korespondentów Norymberskich.

Ze zbiorów AIPN

Komitet uzyskał (niekompletną, gdyż kompletna nie istniała) listę dziennikarzy akredytowanych przy MTW i starał się skontaktować z możliwie największą liczbą z nich i zaprosić na spotkanie. Zaproszenia wystosowano jedynie do dziennikarzy krajów b. koalicji antyhitlerowskiej, tj. bez NRD, NRF, Włoch, Rumunii, Bułgarii i Węgier. W sumie nawiązano kontakt ze 150 osobami z USA, Wielkiej Brytanii, Kanady, Francji, Holandii, Szwajcarii, Jugosławii, Danii, Czechosłowacji, Brazylii, ZSRS. Już w początkowym okresie okazało się, że część z nich porzuciła zawód dziennikarski, wielu adresów nie udało się ustalić, wielu byłych korespondentów już nie żyło. Ogólnie jednak odpowiedzi na inicjatywę i zaproszenie były nadspodziewanie pozytywne, tak że ostatecznie przybyło do Warszawy około pięćdziesięciu osób.

Choć spotkanie byłych korespondentów miało charakter towarzyski, to jednak przyświecały mu poważne zagadnienia. Jak powiedział Karol Małcużyński na sesji otwierającej zjazd, jego celem jest „nie tylko podzielenie się wspomnieniami sprzed 20 lat”, ale też „konieczność przypomnienia dziś, w dobie broni nuklearnej, dorobku procesu norymberskiego”, „przypomnienie nauk płynących z procesu, uchronienie przed niepamięcią tego, co wniósł on trwałego do życia międzynarodowego”. Jest to ważne, zaznaczył, ponieważ w Niemczech odradzają się ruchy neofaszystowskie, kwestionowane jest *status quo* w Europie, podejmowane są próby wybaczenia i zamazywania procesu norymberskiego, kwestionowania dokumentacji historycznej i odcinania młodego pokolenia od prawdy historycznej.

**Leopold Marschak - były
sprawozdawca norymberski,
sekretarz Spotkania b.
Korespondentów Norymberskich.**

Fot. ze zbiorów AIPN

**Uczestnicy Spotkania b.
Korespondentów Norymberskich
na warszawskiej Starówce. Fot.
ze zbiorów AIPN**

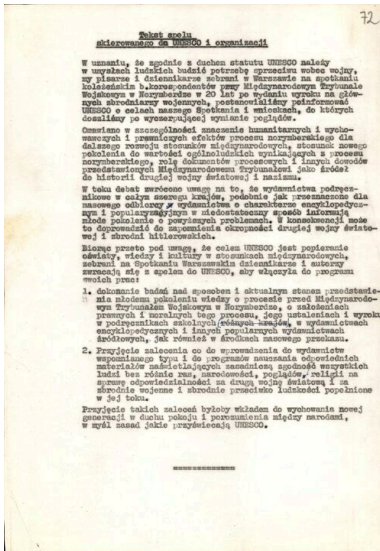
**Uczestnicy Spotkania b.
Korespondentów Norymberskich
podczas przerwy w obradach.
Fot. ze zbiorów AIPN**

**Józef Cyrankiewicz,
przewodniczący ZBoWiD, na
obradach Spotkania b.
Korespondentów Norymberskich.
Fot. ze zbiorów AIPN**

Obrady w Jabłonie odbywały się w formule „okrągłego stołu” i towarzyszyły im inne wydarzenia, w tym m.in.: zwiedzanie Warszawy, Wrocławia i Krakowa, wyjazd do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu, wizyta w teatrze, spotkania z przedstawicielami nauki i kultury. W obradach brał udział Józef Cyrankiewicz, reprezentujący władze ZBoWiD-u. Na zakończenie spotkania opracowany został komunikat, w którym podkreślono wagę procesu norymberskiego, jak również fakt, iż nie spełnił on wielu nadziei, jakie w nim pokładano. Zauważono także, że pojawiają się próby wypaczenia historii, stwarzające zagrożenie dla bezpieczeństwa Europy i świata, będące pożywką dla szowinizmów i nacjonalizmów. Zaznaczono też, że istnieje potrzeba utrzymywania stałych kontaktów międzynarodowych, wymiany myśli i doświadczeń, rzetelnej, nieustającej edukacji historycznej, by doświadczenia II wojny światowej nigdy się nie powtórzyły.

Uczestnicy spotkania wystąpili z inicjatywą utworzenia Międzynarodowego Ośrodka Informacji Norymberskiej, który miałby wspomagać GKBZH m.in. w zakresie informowania społeczności międzynarodowej o poszukiwanych przez Polskę zbrodniarzach hitlerowskich, edukować młodzież, prowadzić działalność wydawniczą. Ostatecznie do powstania takiego ośrodka nie doszło, podobnie jak do kolejnych spotkań byłych korespondentów norymberskich.

Apel uczestników Spotkania b. Korespondentów Norymberskich skierowany do UNESCO. Ze zbiorów AIPN

Relacja prasowa ze Spotkania b. Korespondentów Norymberskich. Ze zbiorów AIPN

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ